

Ngày 14 tháng 03 năm 2014

Kính gửi: Ngài Đinh Tiến Dũng
Bộ trưởng, Bộ Tài chính
Nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam
28 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm, Hà Nội

Về việc: Thực tiễn và quy trình thủ tục kiểm soát giá của Bộ Tài chính

Thưa Ngài,

Thay mặt các thành viên của Phòng Thương mại châu Âu (EuroCham) và Phòng Thương mại Hoa Kỳ (AmCham) tại Việt Nam, chúng tôi xin gửi lời chào trân trọng đến Quý Ngài và mong nhận được sự quan tâm của Quý Ngài đối với những khó khăn mà các công ty thành viên của chúng tôi đang gặp phải liên quan đến các biện pháp nhằm thực hiện cơ chế kiểm soát giá trong thời gian gần đây.

Từ năm 2010, khi Thông tư số 122/2010/TT-BTC được ban hành, EuroCham, AmCham và nhiều bên khác nữa đã bày tỏ sự lo ngại đối với cơ chế kiểm soát giá, theo đó các công ty không được quyết định giá cho sản phẩm của họ và không được tự do cạnh tranh về giá theo cơ chế thị trường, mà bị phụ thuộc vào sự chấp thuận của cơ quan có thẩm quyền. Nghị định 177/2013/NĐ-CP ngày 14/11/2013 và bản dự thảo thông tư hướng dẫn gần đây thậm chí còn làm những thủ tục này trở nên phức tạp hơn. Chính sách của Chính phủ nhằm “quản lý” hoạt động kinh doanh đã làm cho một số công ty nước ngoài phải cân nhắc lại các kế hoạch kinh doanh và mở rộng của mình, và gánh nặng hành chính này mâu thuẫn với những nguyên tắc nền tảng về tự do thương mại và cạnh tranh lành mạnh của WTO. Các thành viên của chúng tôi cho rằng việc kiểm soát giá sẽ không mang lại hiệu quả như mong muốn.

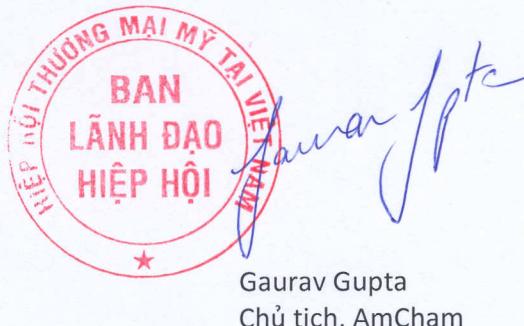
EuroCham và AmCham chia sẻ mối quan tâm của Chính phủ đối với nguy cơ lạm phát đang gia tăng. Tuy nhiên, chúng tôi không cho rằng các biện pháp và các thủ tục kiểm soát giá hiện nay của Quý Bộ sẽ giúp thúc đẩy sự phát triển kinh tế xã hội của Việt Nam. Thay vì kiểm soát giá, cần xem xét tự do hóa chuỗi cung ứng để tăng tính hiệu quả của hoạt động phân phối và từ đó giúp cho giá cả sản phẩm trở nên hợp lý và dễ chấp nhận hơn.

Chúng tôi đặc biệt quan ngại về các biện pháp áp dụng đối với các sản phẩm sữa. Xin gửi kèm theo đây tài liệu trình bày về 4 vấn đề lớn mà các thành viên của chúng tôi đang phải

đối mặt. Trân trọng cảm ơn sự xem xét của Quý Ngài và xin được bày tỏ lòng biết ơn vì đã tạo cơ hội cho chúng tôi nêu quan điểm đối với vấn đề quan trọng này.

Các thành viên của EuroCham và AmCham mong muốn Việt Nam luôn đạt được thành công và cam kết hợp tác với Quý Ngài và Bộ Tài chính trong việc thúc đẩy môi trường kinh doanh và đầu tư tại Việt Nam. Mọi thắc mắc, xin vui lòng liên hệ với chúng tôi.

Trân trọng,

Đồng kính gửi:

- Ngài Vũ Văn Ninh, Phó Thủ tướng Chính phủ
- Ngài Vũ Huy Hoàng, Bộ trưởng, Bộ Công thương
- Ngài Bùi Quang Vinh, Bộ trưởng, Bộ Kế hoạch và Đầu tư
- Ngài Hà Hùng Cường, Bộ trưởng, Bộ Tư pháp
- Ngài Nguyễn Bắc Son, Bộ trưởng, Bộ Thông tin và Truyền thông
- Ngài Nguyễn Văn Nê, Bộ trưởng, Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ

Tài liệu đính kèm: Mọi quan ngại đối với các thủ tục và thực tiễn kiểm soát giá hiện nay

Mối quan ngại đối với các thủ tục và thực tiễn kiểm soát giá hiện nay

Bối cảnh

Năm 2010, Thông tư về quản lý giá (Thông tư 122) được Bộ Tài Chính ban hành đã có hiệu lực. Từ đó đến nay, Việt Nam đã liên tiếp ban hành nhiều văn bản pháp luật để kiểm soát giá trên thị trường, từ Luật Giá ngày 20/6/2012, Nghị định 109/2013/NĐ-CP ngày 24/9/2013 về việc xử phạt hành chính trong lĩnh vực giá, Nghị định 177/2013/NĐ-CP ban hành ngày 14/11/2013 cho tới dự thảo thông tư về giá được đăng trên Trang thông tin điện tử của Bộ Tài chính mới đây. Các văn bản pháp luật này đã mở rộng phạm vi kiểm soát giá để bao gồm các doanh nghiệp tư nhân (dù là công ty trong nước hay công ty có vốn đầu tư nước ngoài)¹ cũng như gia tăng số mặt hàng phải chịu quản lý giá².

Tuy nhiên, các điều khoản quy định mơ hồ và không rõ ràng đã tạo nên những vấn đề nan giải trong quá trình áp dụng. Các thành viên của EuroCham và AmCham đã phải gánh chịu nhiều phiền hà trong quá trình hoạt động kinh doanh, đặc biệt là các công ty sữa.

Các thay đổi trong thủ tục và thực hiện kiểm soát giá

Đầu tiên và quan trọng nhất, kiểm soát giá về bản chất là một sự can thiệp phi thị trường từ phía chính phủ, vì vậy nó gây ra nhiều vấn đề cho các công ty đang theo định hướng thị trường trong quá trình tuân thủ các quy định. Chúng tôi xin nêu 4 điểm cụ thể như sau:

1. Kiểm soát giá can thiệp vào hoạt động kinh doanh hàng ngày

Các công ty sữa đã nhận được nhiều yêu cầu từ các nhà phân phối, các siêu thị, người tiêu dùng... là phải cung cấp bằng chứng phê duyệt của Bộ Tài chính về mức giá mới, nếu không, họ sẽ từ chối chấp nhận sản phẩm sữa là "sản phẩm hợp pháp". Vì vậy, hồ sơ kê khai giá có dấu "Công văn đến" của bộ phận văn thư tại văn phòng Bộ Tài chính đã trở thành một loại "bằng chứng hợp pháp" xác nhận cho việc điều chỉnh giá. Hơn thế, chúng tôi còn nhận được các yêu cầu lặp đi lặp lại từ các Sở Tài chính các tỉnh yêu cầu cung cấp hồ sơ kê khai giá để "thực hiện quản lý nhà nước trong lĩnh vực giá". Với thực tiễn này, ngoài việc phải chịu gánh nặng về thủ tục hành chính trong việc kê khai và giải trình với cơ quan nhà nước có thẩm quyền, thì chúng tôi còn phải chịu thêm rất nhiều gánh nặng khác về thủ tục hành chính để giải trình với các đối tác kinh doanh và các nhà bán lẻ.

2. Các yêu cầu giải trình và thanh tra với tần suất dày đặc

Các văn bản pháp luật hiện nay áp đặt 3 cấp độ cơ bản cho kiểm soát giá: bình ổn giá, đăng ký giá và kê khai giá với các biểu mẫu tương ứng. Tuy nhiên, sau khi nộp biểu mẫu đã điền thông tin, các công ty luôn nhận được yêu cầu giải trình thêm từ cấp có thẩm quyền với nhiều chi tiết hơn và cung cấp các chứng từ liên quan. Một mặt, các thủ tục hành chính với một loạt yêu cầu giải trình sau đó là một gánh nặng lớn cho doanh nghiệp vì họ không thể biết được hồ sơ giá của mình đã đầy đủ hay chưa và phải tốn thêm nhiều chi phí hành chính cho mỗi doanh nghiệp trong chuỗi cung ứng của sản phẩm như nhà sản xuất, nhà nhập khẩu, nhà bán sỉ và bán lẻ. Mặt khác, về mặt thủ tục, các giải trình này không theo một biểu mẫu và quy định nào nêu trong Thông tư 122, Luật Giá hay Nghị định 177 làm cho việc giải trình trở nên rắc rối vì không có quy định giải trình như thế nào là hợp lý. Sau khi

¹ Thông tư 104/2008/TT-BTC, ngày 13/11/2008 của Bộ Tài Chính hướng dẫn thi hành Nghị định 170/2003/NĐ-CP ngày 25/12/2003 của Chính phủ: Đăng ký giá được áp dụng với các doanh nghiệp sau: 1) Bán buôn; 2) Vừa bán buôn vừa bán lẻ, 3) Nhà nhập khẩu và phân phối độc quyền; 4) Nhà phân phối; hoặc 5) là đại lý bán hàng.

² Tăng từ 16 loại hàng hóa dịch vụ lên 19 loại hàng hóa dịch vụ.

giải trình, có thể phải mất thời gian rất lâu trước khi các công ty biết hồ sơ kê khai giá của họ có được chấp nhận hay không.

Kể từ khi thực hiện Thông tư 122 năm 2010, các công ty sữa thành viên của chúng tôi đã trải qua hơn 20 lần thanh tra và kiểm tra về giá, trong đó, nếu so sánh với giai đoạn trước năm 2010 thì số lần thanh tra là số 0. Cho đến nay, tất cả các cuộc thanh tra không phát hiện được một vi phạm nghiêm trọng nào của các công ty (chẳng hạn: đăng ký giá sai, sai tên sản phẩm, mua 1 bán 6...), tuy nhiên những tin tức bất lợi, vô căn cứ lại lan tràn trên các phương tiện thông tin đại chúng sau mỗi lần thanh tra, gây bức xúc trong cộng đồng doanh nghiệp.

3. Các yếu tố đầu vào – Yếu tố duy nhất để xem xét “mức giá hợp lý”

Trong khi Luật Giá và các văn bản pháp luật khác xác định rõ là Nhà nước quản lý giá theo cơ chế thị trường và tôn trọng quyền quyết định về giá và cạnh tranh về giá của các doanh nghiệp, Bộ Tài chính thường xuyên gửi công văn cho các công ty nhấn mạnh rằng “không được tăng giá nếu các yếu tố đầu vào không thay đổi”. Chúng tôi xin lưu ý rằng các yếu tố đầu vào chỉ là một trong số các yếu tố thị trường để đưa ra quyết định về giá cho bất kỳ sản phẩm nào, chẳng hạn như: nghiên cứu thị trường, yếu tố cung – cầu, các hoạt động cạnh tranh, giá cả thị trường trong khu vực và trên thế giới, sự chọn lựa của người tiêu dùng... Vì vậy, khi buộc doanh nghiệp “chỉ dựa trên các yếu tố đầu vào” là đã mâu thuẫn với các nguyên tắc nền tảng về tự do thương mại và cạnh tranh lành mạnh quy định bởi WTO cũng như Luật Giá của Việt Nam.

Ngay cả với các yếu tố đầu vào, cơ quan nhà nước có thẩm quyền cũng chưa xem xét sự cân đối về giá giữa các dòng sản phẩm và các nhãn hàng. Khi điều chỉnh giá của một vài sản phẩm và giữ nguyên giá của các sản phẩm khác, các thành viên của chúng tôi không có cơ hội để phản ánh việc cân đối về giá của mỗi dòng sản phẩm, mỗi nhãn hàng và mối quan hệ về giá giữa chúng với nhau.

4. Những thông tin thiếu khách quan trên truyền thông đại chúng

Trong vài năm gần đây, cụm từ “các công ty sữa nước ngoài tăng giá bất hợp lý”, “tăng giá không có sự phê duyệt của Bộ Tài chính” hoặc “vi phạm pháp luật về giá” thường xuyên xuất hiện trên các phương tiện truyền thông của Việt Nam với nhiều tin bài bắt nguồn từ phát ngôn của các cơ quan nhà nước có thẩm quyền. Vào ngày 24/2/2014, Bộ Tài chính đã lưu hành một thông cáo báo chí có nội dung “Công bố trên các phương tiện thông tin đại chúng danh sách các công ty sữa vi phạm quy định hành chính trong lĩnh vực giá (Phụ lục 2)”. Trong Phụ lục 2, Bộ Tài chính liệt kê 4 công ty (Mead Johnson, Nestlé, Vinamilk, Friesland Campina) và các sản phẩm của họ. Trên thực tế, những công bố vi phạm như vậy là không có cơ sở vì không có chứng cứ vi phạm, không có quyết định xử phạt vi phạm đối với các công ty này.

Trong thông cáo này cũng không đề cập đến việc tăng giá rất nhiều của nguyên liệu sữa trên thế giới (giá trung bình ở châu Âu tăng 30% từ 3950 USD/tấn ngày 2/3/2013 lên 5125 USD/tấn ngày 1/3/2014). Khi giá nguyên liệu tăng, việc yêu cầu các công ty không tăng giá tương ứng là không thích hợp.

Giá trung bình của sữa công thức cho trẻ em đến 12 tháng tuổi ở Việt Nam ở mức trung bình trong khu vực, so với Hong Kong, Singapore, Malaysia, Trung Quốc, Philippines, Indonesia, và Thái Lan, như được chứng minh trong một khảo sát thực hiện bởi Tổ chức Tín thác và Đoàn kết Người tiêu dùng vào tháng 4/2012 theo yêu cầu của Cục Quản lý Cạnh tranh - Bộ Công Thương.

Khảo sát này cũng chỉ ra rằng giá sữa ở Việt Nam chỉ tăng ở mức tương tự chỉ số lạm phát, và có nhiều lựa chọn cho người tiêu dùng về các nhãn hiệu sữa khác nhau, với các sản phẩm và mức giá khác nhau.

Vì những thực tiễn áp dụng việc kiểm soát giá nêu trên là không có cơ sở pháp lý, chúng tôi khẩn thiết đề nghị Chính phủ Việt Nam hủy bỏ các biện pháp gây thiệt hại đến các sản phẩm trong diện quản lý giá và đẩy mạnh hơn nữa nền kinh tế thị trường theo hướng hiện đại và năng động, hoạt động theo các nguyên tắc cạnh tranh.

